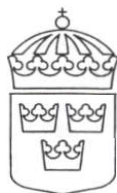

Riksdagens protokoll

1991/92:92

Måndagen den 6 april

Kl 12.00 – 13.56

Protokoll
1991/92:92

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 30 och 31 mars.

Svar på interpellationer

2 § Svar på interpellation 1991/92:144 om livvaktsskyddet till särskilt hotade kvinnor

Anf. 1 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Marianne Carlström har ställt ett antal frågor om uppläggningsen av den försöksverksamhet med livvaktsskydd för hotade kvinnor, som aviseras i årets budgetproposition (prop. 1991/92:100 bil. 3).

Låt mig till en början som en kort bakgrund redovisa de åtgärder som vidtagits under senare år när det gäller att skydda kvinnor som utsätts för hot.

Lagen (1988:688) om besöksförbud har tillämpats i flera fall. Över 700 personer har ådömts besöksförbud. Den genomsnittliga tiden för ett besöksförbud har legat på ett år. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) har utvärderat tillämpningen av besöksförbudslagen (BRÅ, PM 1989:2). I samband därmed tog BRÅ upp frågan om inte i särskilt allvarliga fall kvinnor temporärt skulle kunna få personskydd genom polis eller bevakningsföretag. Även olika tekniska hjälpmedel, exempelvis överfallslarm, skulle kunna användas för att ge kvinnan visst skydd.

Den 1 juli 1991 trädde en ny lag om folkbokföring i kraft (SFS 1991:481). Den innehåller en bestämmelse som syftar till att hindra att uppgifterna i folkbokföringen missbrukas för att söka rätt på en person i syfte att hota eller på annat sätt förfölja henne. En förföljd person kan erbjudas skydd genom att behålla sin tidigare folkbokföringsort om han eller hon flyttar från en bostad på grund av förföljelse.

Vidare har riksdagen antagit en ny lag om fingerade personuppgifter (SFS 1991:483). Reglerna innebär att en utsatt person ges möjlighet att efter domstolsprövning registreras med fingerade personuppgifter.

Men identitetsbyte är och förblir enligt min mening en nödlösning, eftersom följderna blir mycket ingripande för den som väljer att ta en ny identitet. Det handlar ju om att bryta upp från sin sociala tillvaro vad gäller arbete, bostad och vänner. Annars är inte identitetsbytet meningsfullt. Det är naturligtvis en svår omställning i en redan pressad situation.

Så till livvaktsskyddet. I årets budgetproposition (prop. 1991/92:100, bil. 3 s. 77 och s. 93) har regeringen föreslagit att 10 milj.kr. av poliväsandets anslag skall avsättas för en försöksverksamhet med livvaktsskydd för särskilt hotade kvinnor. Det sker bl.a. som ett led i att regeringen vill sätta brottsoffren mer i fokus för polisens uppmärksamhet och omsorg.

Marianne Carlström säger i sin interpellation att det vore bättre att den som utövar våld ställs under övervakning och inte offret. Jag har redan den 5 november 1991 här i kammaren på frågor av Lennart Daléus och Sigrid Bolkéus redovisat mina överväganden på den punkten. Som jag anförde i det sammahanget anser jag att det självfallet skulle vara det mest tilltalande sättet att skydda de utsatta kvinnorna. Jag ser det dock som mycket svårt att bereda ett fullgott skydd enbart genom insatser mot männen. Bl.a. föreställer jag mig att det skulle vara betydligt mer resurskrävande utan att för den skull kunna ge fullständig säkerhet.

Livvaktsskyddet är inget som påtvingas en kvinna. Det är i princip kvinnan själv som bestämmer om hon vill utnyttja den möjlighet till livvaktsskydd som polisen kan erbjuda. Hon avgör med andra ord själv om tryggheten med ett livvaktsskydd väger tyngre än de nackdelar som skyddet för med sig.

Marianne Carlström ställer vidare ett antal preciserade frågor om hur den tilltänkta verksamheten med livvaktsskydd kommer att utformas. Flera av de frågor som Marianne Carlström tar upp gäller dock just sådant som bör övervägas och prövas inom ramen för den kommande försöksverksamheten.

När det gäller den formella ramen kring försöksverksamheten är det enligt min mening lämpligt att regeringen uppdrar åt polisen att förbereda och genomföra en försöksverksamhet med livvaktsskydd för hotade kvinnor, varvid de medel som öronmärkts i budgetpropositionen ställs till berörda myndigheters förfogande. I uppdraget bör också ingå att utvärdera försöksverksamheten. Jag avser att inom kort förelägga regeringen ett förslag till ett sådant regeringsuppdrag.

Att ett antal kvinnor kommer att erhålla livvaktsskydd inom ramen för en försöksverksamhet innebär naturligtvis inte att andra hotade kvinnor ställs utan skydd från polisen. Samtliga polismyndigheter i landet är skyldiga att ge allmänheten det skydd mot brott som behövs och som kan ges inom ramen för de resurser och befogenheter som polisen disponerar. Redan i dag sätter polisen in särskilda åtgärder till skydd för hotade kvinnor, bl.a. i form av överfallslarm och andra tekniska anordningar. Detta skall givetvis fortsätta som tidigare, parallellt med försöksverksamheten.

Anf. 2 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Gun Hellsvik för svaret. Jag vill också påpeka att jag inte tycker att departementet har kommit så långt med frågan sedan regeringsdeklarationen och frågestunden här i kammaren. Det finns fortfarande många frågetecken som regeringen inte arbetat vidare med eller tycks ha en klar uppfattning om.

Huvudfrågorna är: Varför skall kvinnan bevakas och inte mannen? Hur skall skyddet utformas? När ett besöksförbud enligt nuvarande regler inte fungerar vore det naturligare att mannen, förövaren av brottet, bevakas och

inte kvinnan. Förslaget om bevakning av kvinnan framstår för mig som djupt integritetskränkande. Skall kvinnan bevakas dygnet runt, även i hemmet och på arbetsplatsen? Hur gör man med eventuella barn, skall de bevakas på dagis och skola? Är det inte – för alla parter – enklare, billigare, mer effektivt och framför allt mycket mänskligare att bevakna mannen? Vi måste också komma ihåg att det ofta är barnen som lider mest i dessa situationer och därför fråga oss vilka åtgärder som är bäst för barnen. Enligt min mening är då det självklara svaret: Bevaka mannen, inte kvinnan och barnen.

Vem skall bevakas, polis eller ABAB-vakter? Krävs det inte specialutbildning för dem som får den svåra uppgiften, eller räcker den nuvarande utbildningen verkligen till?

Justitieministern säger att livvaktsskyddet inte skall påtvingas kvinnan. Ja, det är ju bra och ganska självklart, men vad har en hotad kvinna för val om alternativet att mannen skall vaktas inte finns? Som Gun Hellsvik påpekar är ett byte av identitet förenat med alltför många svårigheter för att vara ett bra alternativ.

Kommer riksdagen att få lägga fram synpunkter på hur försöksverksamheten skall utformas?

Jag ställde i min interpellation flera frågor som jag inte har fått svar på. Hur många kvinnor kommer att omfattas av skyddet? Var skall man ansöka om skydd, hos den lokala polisen eller hos rikspolisstyrelsen?

En annan fråga är: Hur fungerar överfallsskyddet i dag?

Till sist: När skall ministern lägga fram ett förslag om bevakning av gärningsmännen? Och när är ministern färdig med direktiven till försöksverksamheten?

Anf. 3 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Jag kan i och för sig instämma i Marianne Carlströms önskemål. Vi är helt överens om att det eftersträfvade resultatet i varje situation självfallet är att komma åt gärningsmannen. Men vi måste vara realistiska. Vi skall ha klart för oss att det, enligt uppgift från polisen, fordras minst fem personer dygnet runt för att övervaka en person – i det här fallet mannen – som inte vill bli föremål för övervakning och göra detta utan dennes vetskap. Trots det kan den som övervakas utan större svårigheter komma undan. Den risk som då uppstår är att den hotade kvinnan söks upp och trakasseras utan att polisen hinner med. Har däremot kvinnan ett livvaktsskydd som hon själv begärt ligger det i sakens natur att skyddet blir effektivare, eftersom hon då samarbetar med sina skyddspersoner.

Vad gäller det formella beslutet pågår nu inom justitiedepartementet ett intensivt arbete med kontakter ut i polisverksamheten. Avsikten är att vi någon av de närmaste veckorna skall fatta det formella beslutet.

Anf. 4 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Fru talman! För vissa kvinnor kan man säkert tycka att detta är en bra utväg ur en svår situation. Men om kvinnan skall ha en verklig valfrihet måste det ändå finnas ett alternativ, och jag tror då att ett besöksförbud, kombinerat med vakt för det män som inte följer förbudet utan fortsätter sin hotande verksamhet, är en bra lösning. Jag har svårt att förstå att den lös-

ningen inte skulle ge ett fullgott skydd eller att den skulle vara mer resurskrävande. Justitieministern säger att det behövs fem personer för att bevaka mannen, men krävs det inte lika många för att bevaka kvinnan, speciellt om hon har barn, som naturligtvis också behöver skydd? Några konkreta bevis på motsatsen har ju justitieministern inte framfört. Det handlar om att vakta antingen en man eller en kvinna plus ett eller flera barn.

Vi har ju dessutom som tradition att det är brottslingen som skall straffas och inte att den drabbade skall bevakas. Brottsoffret skall också få stöd och hjälp. Om de hotade kvinnorna skall ha möjlighet till ett normalt liv tror jag att det är ett alternativ att båda dessa möjligheter finns.

Anf. 5 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Marianne Carlström frågade tidigare om larm. Detta är en nyligen påbörjad verksamhet, som håller på att byggas upp, och där larmen kopplas till polisen. Någon närmare erfarenhet av denna verksamhet kan vi inte ha, eftersom den inte har förekommit i verkligheten förrän nu.

När det gäller besöksförbud har vi regler som i stort sett fungerar, men vi behöver komplement. Det är min fasta övertygelse att livvaktsskydd för kvinnor i det här sammanhanget kommer att upplevas som något positivt av åtskilliga kvinnor, även om det i och för sig kommer att ha en mycket begränsad omfattning. Jag lever inte i en isolerad värld, utan jag både tar och får kontakter på en mängd olika håll, och jag är väl medveten om att åtskilliga kvinnor ser detta som en positiv möjlighet.

Anf. 6 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Fru talman! Som jag sade tror också jag att detta kan vara en positiv möjlighet. Men redan i debatten här i kammaren i höstas antydde ju justitieministern att det skulle vara möjligt att komma med ett förslag om att bevaka de män som hotar kvinnorna. Om vi kan få till stånd en kombination av båda dessa åtgärder tror jag att vi har kommit mycket långt i vår strävan att hjälpa de kvinnor som i dag många gånger lever under mycket svåra hot.

Anf. 7 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Som jag sade i mitt första inlägg finns det en viktig skillnad mellan möjligheterna att skapa säkerhet då man har livvakt för den förföljda kvinnan och då man förföljer den förföljande mannen. Skillnaden ligger i att mannen inte vill ha bevakningen, och det är i stort sett omöjligt att helt gardera sig mot hans möjligheter att slippa ur nätet. Därmed blir då skyddet för kvinnan begränsat.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 1991/92:148 om våldsbrottsligheten

Anf. 8 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Per Stenmarck har frågat mig om jag avser att föreslå straffskärpningar i brottsbalken för att våldsbrottslingar i fortsättningen skall dömas till straff som står i rimlig proportion till det begångna brottet.

Bakgrunden till frågan är den debatt som vi haft under senare tid i anslutning till flera uppmärksammade domar där många förvånats och upprörts över att de misstänkta frikänts eller fått vad man uppfattat som alltför låga straff.

Låt mig först säga att jag som justitieminister inte avser att delta i någon debatt om domstolarnas tillämpning av gällande rätt i enskilda fall. Det är inte uttryck för någon motvilja mot att det förs en fri och öppen debatt även kring dessa frågor. Tvärtom tror jag att det för en livskraftig demokrati är väsentligt, för att inte säga nödvändigt, att även domstolarnas rättstillämpning utsätts för en kritisk granskning. Och detta skall inte bara ske i juridiska tidskrifter och facklitteratur utan också i den allmänna debatten. Men som justitieminister skall jag inte kritisera domstolarna för deras sätt att tillämpa lag utan visa respekt för den grundläggande funktionsfördelning mellan olika delar av statsmakten som vår konstitution bygger på.

Vad jag nu sagt betyder inte att jag inte kan eller vill delta i den rättspolitiska debatten. Det är tvärtom en självklar skyldighet för en justitieminister att fortlöpande följa och värdera hur vår lagstiftning tillämpas och fungerar. Men detta skall inte ske i syfte att dirigera våra domstolar utan för att ge underlag för att regering och riksdag skall kunna sköta sina uppgifter på detta område – nämligen att initiera och besluta om ny lagstiftning.

Per Stenmarcks fråga tar sikte på påföljderna för våldsbrott. I interpellationen berör han emellertid också de krav som domstolarna ställer för att över huvud taget komma fram till en fällande dom. Han säger bl.a. att många människor blivit utomordentligt upprörda över att läsa om hur de som gjort sig skyldiga till grova brott går helt straffria.

Jag utgår från att Per Stenmarck inte anser att vi som lagstiftare bör överväga någon generell sänkning av beviskraven i brottmål. Hur dessa krav bör tolkas i olika situationer är och bör vara föremål för diskussion mellan bl.a. dem som medverkar i rättsväsendets hantering av brottmål. Däremot tror jag att det är viktigt att vi som har ansvar för lagstiftningen klart och otvetydigt deklarerar att det inte kommer på fråga att genom lagstiftning göra avsteg från principerna att åklagaren har bevisbördan i brottmål och att fällande dom kräver full bevisning.

Vad Per Stenmarck avser antar jag i stället är situationer av det slag som förelåg i det s.k. Lindomefallet där de två enda tänkbara gärningsmännen skyller på varandra och på grund av bristen på övrig bevisning därigenom bägge går fria. Detta är en svår och komplicerad fråga. Det är angeläget att vi ägnar den närmare överväganden för att se om det är möjligt att finna en lösning som gör att vi kan undvika stötande resultat utan att göra avsteg från de krav på rättssäkerhet som vi måste upprätthålla även i sådana fall. Jag har också redan tidigare redovisat både här i riksdagen och i en tidningsartikel att det inom departementet har inletts ett arbete på det här området.

Låt mig därefter gå över till frågan om påföljderna för våldsbrott.

Jag kan försäkra Per Stenmarck att hela regeringen ser utomordentligt allvarligt på våldsbrottsligheten. Redan i regeringsförklaringen och senare i budgetpropositionen har också regeringen framhållit att våldsbrottsligheten skall prioriteras särskilt i brottsbekämpningen. Som Per Stenmarck vet har

Prot. 1991/92:92
6 april 1992

Svar på interpellationer

också samtliga nuvarande regeringspartier under lång tid varit starkt kritiska till olika inslag i den tidigare regeringens kriminalpolitik.

Detta får dock inte leda till att vi släpper kraven på objektivitet och saklighet när vi diskuterar hur vi skall komma till rätta med de olika brister som nu finns och hur vi på bästa sätt kan utnyttja de resurser som kan göras tillgängliga för att bryta utvecklingen mot fler och grövre brott. Det är då också viktigt att beakta förändringar som gått i en positiv riktning. Och allt är faktiskt inte så mörkt på det område som Per Stenmarck tar upp som man skulle kunna tro när man följer massmediadebatten och läser hans interpellation.

Låt mig börja med domstolarnas straffmätning. Per Stenmarck hänvisar i sin interpellation till att åklagare skulle ha uttalat att domstolarna när det gäller våldsbrott numera nästan regelmässigt utdömer straff i straffskalans nedre skikt. Bland jurister är det också välkänt att vi i Sverige har en tradition av att straffmätningen ligger i nedre delen av strafflatituden. Om man tar del av statistiken så talar dock den, även om den tolkas med försiktighet, för att vi under senare år haft en utveckling i höjande riktning.

Mellan åren 1985 och 1990 ökade den genomsnittliga strafftiden för brottsbalksbrott från 6,2 till 7,0 månader. Och det är faktiskt inte så att den ökningen huvudsakligen skulle ligga på egendomsbrott eller andra ekonomiska brott. När det gäller brottsbalkens tredje kapitel om brott mot liv och hälsa, som Per Stenmarck särskilt hänvisar till, ökade genomsnittstiden från 6,0 till 7,1 månader. När det gäller sexualbrotten var ökningen ännu större eller 2,7 månader.

Det kan också sägas att den här utvecklingen har stöd i lagstiftning som genomförts under senare år. Jag tänker då bl.a. på den vidgning av kriterierna för grov misshandel som trädde i kraft år 1988 men kanske främst på de nya bestämmelserna om straffmätning och påföljdsval som trädde i kraft den 1 januari år 1989.

Grundtanken bakom reformen år 1989 kan sägas vara att påföljdsbestämningen i första hand skall ske med utgångspunkt från hur allvarligt själva brottet är. På ett helt annat sätt än i tidigare lagstiftning betonas i de nya reglerna den grundläggande betydelsen av proportionalitet mellan brott och straff. I förarbetena anges också ett ökat underlag för en mer differentierad straffmätning som en av huvudpunkterna i den nya lagstiftningen. Detta tar sig bl.a. uttryck i de nya reglerna om tillämplig straffskala vid flerfaldig brottslighet som bl.a. innebär att möjligheten att överskrida straffmaximum i vissa sådana fall ökas från maximalt två år till fyra år. De nya straffmättningsreglerna, med bl.a. en särskild paragraf om försvårande omständigheter, bör också ses mot den bakgrunden. I förarbetena framhålls också värdet av att försvårande omständigheter återspeglas i straffmätningen.

Jag vill även peka på ytterligare ett inslag i reformen år 1989. I förarbetena framhålls att allmänpreventiva intressen måste kunna beaktas vid bedömningen av den generella straffnivån eller det allmänna straffvärdet och att en förändrad domstolspraxis därför kan vara motiverad bl.a. om en viss typ av brottslighet blivit mer utbredd eller antagit mer elakartade former.

Efter den nya lagstiftningen har också högsta domstolen mot bakgrund av dessa uttalanden meddelat bl.a. två domar som gäller vissa former av rån, en dom om misshandel med sparkar och en om olaga vapeninnehav som

samtliga innebär en skärpt påföljdspraxis i förhållande till vad som tidigare tillämpats.

Även om det således finns tecken på att straffmätningen är på väg att bli mer differentierad innebär det inte att jag menar att vi kan slå oss till ro i någon falsk föreställning om att allt ändå står ganska väl till. Tvärtom finns det, som jag redan antytt, en rad brister inom kriminalpolitiken som det är angeläget att vi kommer till rätta med.

Många av dessa gäller andra områden än påföljderna och deras utformning. Jag tänker här exempelvis på polisens och rättsväsendets effektivitet samt brottsoffrens ställning. Även om behovet av reformer på dessa områden måste vägas in också när man diskuterar tänkbara förändringar som rör påföljderna skall jag här begränsa mig till just påföljderna.

När vi diskuterar straffnivån är det självklart att vi även måste ta med i bedömningen vad ett visst straff innebär när det gäller faktiskt frihetsberövande. Regeringens uppfattning är att den omedelbart mest angelägna frågan på påföljdsområdet är att avskaffa den obligatoriska halvtidsfrigivningen. Den ordningen är helt enkelt inte acceptabel.

Regeringens förslag innebär i huvudsak en återgång – med en skärpning på ett par punkter – till den ordning som gällde före halvtidsreformen år 1983. Det innebär att de flesta intagna inte kommer att kunna friges innan de avtjänat två tredjedelar av strafftiden. Den nuvarande rätten till villkorlig frigivning ersätts också med en möjlighet till frigivning som i princip förutsätter en prövning i varje enskilt fall.

Jag lämnade också i förra veckan en redovisning till riksdagen i de här frågorna.

Per Stenmarck frågar särskilt om jag avser att föreslå några direkta straffskärpningar i brottsbalken. Jag vill i den delen påpeka att höjningar av straffmaximum i allmänhet har en mindre betydelse än man normalt föreställer sig eftersom straffskalorna redan nu i allmänhet lämnar ett betydande utrymme för stränga straff. Självfallet är det dock viktigt att straffskalorna återspeglar lagstiftarens värdering av olika brott. Utifrån de utgångspunkterna arbetar vi också nu inom justitiedepartementet med en genomgång av olika straffskalor. Det är min förhoppning att vi skall kunna presentera ett förslag redan under våren. Vad det kommer att innehålla i detalj är jag ännu inte beredd att redovisa. Att förslaget bl.a. kan komma att omfatta straffskärpningar är dock helt klart.

Vad som kanske är ännu viktigare är dock frågan om en differentierad straffmätning som jag tidigare berört. Här finns det anledning att noga följa utvecklingen i praxis. Om det skulle visa sig att skillnader i straffvärde inte får ett rimligt genomslag i straffmätningsspraxis kan det också finnas anledning att överväga en annorlunda utformning av straffskalornas konstruktion i syfte att främja en mer differentierad straffmätning.

Låt mig avslutningsvis säga att både jag och andra vid olika tillfällen betonat vikten av att de påföljder som följer på brott uppfattas som rimliga och rättvisa av folk i allmänhet. Det arbete som nu pågår i departementet syftar också till att åstadkomma en sådan ordning. Detta är emellertid ingen enkel och okomplicerad fråga. Det är ofta svårt att veta vad allmänheten egentligen tycker. Det är inte säkert att den i sådana fall som kritiserats i den all-

Prot. 1991/92:92
6 april 1992

Svar på interpellationer

männa debatten skulle bedöma saken annorlunda än domstolen om den hade full kännedom om alla delar av den ofta komplicerade verklighet som domstolen skall bedöma.

Den regering jag företräder har visat och kommer att visa att vi är beredda att ta till krafttag för att bryta brottsutvecklingen. Samtidigt skall det stå klart att detta kommer att ske under ett strikt iakttagande av rättsstatliga principer. Några eftergifter när det gäller kraven på rättssäkerhet kommer inte att göras.

Anf. 9 PER STENMARCK (m):

Fru talman! Låt mig få börja med att tacka justitieministern för det mycket omfattande svaret. Jag finner det positivt med de initiativ som regeringen nu tar på detta område. Att så skall ske framgick redan av regeringsförklaringens ord om att brottsligheten måste bekämpas med kraft. I detta sammanhang uttalas också klart att brottsbekämpningen i ökad utsträckning inriktas mot vålds- och narkotikabrott.

Jag tycker att det är utmärkt att justitieministern har tagit tag i frågan på det sätt som sker. Ytterst gäller det allmänhetens tilltro till det svenska rättsväsendet.

Avskaffandet av den obligatoriska halvtidsfrigivningen är i det sammanhanget ett mycket viktigt steg i rätt riktning. Ett annat är den större översynen av de straffrättsliga systemens uppbyggnad och innehåll som nu kommer att ske. I denna översyn är den villkorliga frigivningens framtid en huvuduppgift. Ytterligare ett viktigt steg är de skärpningar av bestämmelserna om ringa narkotikabrott som nu också kommer.

Bakgrunden till min interpellation är att vi under de senaste månaderna har konstaterat att ett antal grova brott har begåtts och att det inträffade har väckt uppmärksamhet över hela landet. Det har rört sig om människor som har blivit hänsynslöst dödade eller utsatta för grovt våld.

Vi har kunnat läsa hur de som har gjort sig skyldiga till dessa grova brott antingen har gått helt straffria eller har fått uppseendeväckande låga straff. Detta har gjort många människor utomordentligt upprörda. Många anser sig inte längre ha stöd från den allmänna rättsordningen, som följer av att den som bryter mot lagen också får ett kännbart straff.

Allra allvarligast är brott mot människors liv, hälsa och frihet. Mot dessa brott måste samhällets reaktion också vara stark. Det är följaktligen också mot dessa brott som man kan finna stränga straff i 3 kap. brottsbalken.

Domar, som avkunnas av svenska domstolar, förmedlar ett viktigt budskap till allmänheten. De visar hur domstolarna tolkar och tillämpar lagar. Allmänheten får veta – genom straffets längd och rättens domskäl – hur allvarligt ett brott är.

Det är nog odiskutabelt på det viset, att det finns en utbredd uppfattning om att många av dessa domar är alltför milda. Icke minst, vilket justitieministern berör i sitt svar, är det tämligen allmänt omvittnat bland jurister att straffmätningen alltför ofta ligger i den nedre delen av strafflatituden.

Det är i huvudsak detta som är anledningen till den fråga som jag har ställt till justitieministern. Det har knappast varit lagstiftarens uppfattning att det

skall vara så. Justitieministern hänvisar också till de nya bestämmelser om straffmätning och påföljdsval som trädde i kraft 1989.

Justitieministern säger två saker med anledning av detta. Justitieministern kan för det första visa på att det faktiskt skett en ökning av den genomsnittliga strafftiden. Genomsnittligt sett är ökningen liten. Men ökningen är störst när det gäller de grova våldsbrotten, brotten mot liv och hälsa. Allra mest har strafftiden ökat när det gäller sexualbrotten.

Det här tror jag är en viktig utveckling. Det är förmodligen också någonting som ligger i linje med både med lagstiftarens intentioner och med allmänhetens syn på sambandet mellan brott och straff.

För det andra för justitieministern ett mycket intressant resonemang när det gäller strafftidernas betydelse. Hon påpekar bl.a. att straffmaximum mycket ofta har en tämligen begränsad betydelse, eftersom det redan nu finns betydande utrymme för stränga straff. Så är det förmodligen. Men den reaktion som väldigt många människor har i dag går närmast ut på att detta utrymme alltför sällan utnyttjas och att straffen därmed oftast hamnar i den nedre delen av strafflatituden, vilket justitieministern själv har omvittnat i sitt svar.

Låt mig mot den bakgrunden få fråga: Finns det inte i det utredningsarbete som nu pågår anledning att också se över straffminimum för ett antal brott? Det skulle skapa möjligheter att komma ifrån de orimligheter som många i dag finner direkt stötande. Detta är under förutsättning att det fortfarande finns en rimlig strafflatitud.

Justitieministern tar själv delvis upp detta i en artikel i Dagens Nyheter från den 27 mars. I denna citerar hon en rapport på området som säger att: "Särskilt fängelsestraffskalornas minimistraff har kommit att tillämpas i en omfattning som inger betänkligheter. Den stora frekvensen av dessa straff måste nämligen innebära att samma straff utdömts för olika grova brott."

Detta borde, som jag ser det, vara skäl för en förändring.

Justitieministern har också förhoppningar om att redan under våren kunna presentera en genomgång av olika straffskalor. Det tycker jag är mycket positivt. Hon säger bl.a. att förslaget "kan komma att omfatta straffskärpningar". Jag tolkar detta som ett uttalande om att så också faktiskt kommer att ske för vissa brott.

Låt mig till sist få uttrycka förståelse för att det här är mer komplicerat än det kan synas vara. De förändringar som skall göras måste givetvis ske inom ramen för rättsstatens principer. I detta ingår bl.a. att den som skall dömas till ett straff skall överbevisas om sin skuld. Någon sänkning av beviskraven får aldrig bli aktuell. Men samtidigt måste detta vägas samman med kravet på rimliga straff för grova brott, som borde vara en självklarhet.

Anf. 10 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! I mitt inledningsanförande gav jag exempel på straffskärpningar som vi kan se i praxis. Jag borde där också ha nämnt brottet grov våldtäkt, där straffen faktiskt ökat med 7,6 månader. Det är alltså en kraftig ökning.

Per Stenmark talar om att se över straffminimum. I det resonemanget ligger att om vi vid en kartläggning finner att de utdömda påföljderna är mil-

dare än vad vi från politiskt håll anser vara riktigt är det en möjlig väg att gå att skjuta upp straffskalorna – det är inte något som är uteslutet, men jag vill inte föregripa den kartläggning som sker och som bör vara både kartläggning och, där det finns skäl för det, förslag till förändring. Det är svaret på Per Stenmarcks fråga.

Anf. 11 PER STENMARCK (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka för den kompletteringen, som jag tycker är utomordentligt viktig.

Som jag nämnde redan i min inledning är detta naturligtvis en balansakt, som kräver många olika typer av hänsynstaganden. Det vore synnerligen olyckligt med en sänkning av beviskraven, och jag har faktiskt inte heller intrycket att det har varit ett mer allmänt förekommande krav i den debatt som förts under den senaste tiden. Tvärtom är det nog en utbredd uppfattning att beviskraven i brottmål måste vara utomordentligt höga.

Däremot har många reagerat mot milda domar, när någon trots höga beviskrav har överbevisats om sin skuld. Jag menar att det måste vara en princip att slå fast att en brottsling är en brottsling och skall behandlas som en sådan. Den som har begått ett brott och trots höga beviskrav överbevisats om det skall ha ett straff, och det straffet skall han också sitta av.

I sitt svar nämner justitieministern också andra områden än rena påföljder och deras utformning. Det gäller bl.a. polisens rätt, rättsväsendets effektivitet och brottsoffrens ställning. Det är bra, och jag tror att vi är många som ser fram mot de förslag som så småningom kommer också på det området.

De förändringar som nu sker när det gäller halvtidsfrivgivningen innebär ju en klar skärpning oavsett den debatt som nu förs på det här området; det gäller inte bara i förhållande till gällande lag, utan det gäller också i förhållande till den lagstiftning som gällde före 1983. Detta är som jag ser det steg i rätt riktning, framför allt mot bakgrund av påföljdsutredningen och den villkorliga frivgivningen på sikt.

Låt mig också få ställa några korta frågor om vilket tidsperspektiv vi nu kan komma att röra oss med när det gäller vad som kan komma att inträffa på det här området. Vilka tidsperspektiv gäller i dag för översynen av kriminalvårdsreformen, som justitieministern talade om i riksdagen häromdagen? Det skall före 1992 års utgång föreligga ett delbetänkande om hur kriminalvårdsanstalterna skall bli narkotikafria; det tror jag är utomordentligt positivt. När kan detta börja gälla? Och när kan en ny lag angående villkorlig frivgivning komma att börja gälla?

Anf. 12 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! När det gäller den villkorliga frivgivningen är vår utgångspunkt att de nya reglerna skall kunna gälla fr.o.m. den 1 juli 1993. Det är alltså om litet mer än ett år.

Det är riktigt, som Per Stenmarck säger, att kriminalvårdsreformen, som ju omfattar ett mycket stort utredningsarbete och som enligt direktiven kommer att resultera i stora förändringar, också kommer att kräva sin tid. Men eftersom vi ser narkotikaproblemen på anstalterna som särskilt allvarliga har vi begärt att få ett delbetänkande före utgången av 1992. Men inte heller här

finns några enkla lösningar, varför det är svårt för mig att i dag säga när den nya lagstiftningen kan träda i kraft – det beror på vilken typ av förslag som ställs.

Prot. 1991/92:92
6 april 1992

Svar på interpellationer

Anf. 13 PER STENMARCK (m):

Fru talman! Jag tackar justitieministern för kompletteringen av svaret. På det hela taget tycker jag att det är positivt att regeringen nu tar ett samlat grepp om de här frågorna. Det är ett stort, viktigt och betydelsefullt område, där – det tror jag att jag vågar påstå – samtliga i regeringen ingående partier har utfäst sig att föra en bättre politik än den tidigare regeringen gjorde. Jag är övertygad om att man nu också kommer att komma fram till en sådan.

Jag inledde debatten med att konstatera att det är positivt att justitieministern har tagit tag i den här frågan och är beredd att föra den vidare. Vid två tillfällen har det här i riksdagen visat sig att ett antal konkreta åtgärder nu kommer att vidtas. Detta är viktigt av ett särskilt skäl, nämligen att det faktiskt ytterst – som jag inledningsvis konstaterade – handlar om allmänhetens tilltro till rättsväsendet och hur det fungerar.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 1991/92:120 om deltidarbete

Anf. 14 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Mot bakgrund av att den s.k. 150-dagarsregeln i arbetslöshetsförsäkringen lett till att deltidarbetslösa väljer att säga upp sig från sina arbeten har Birgit Henriksson frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att skapa möjligheter för dessa arbetslösa att behålla sina deltidarbeten.

Inledningsvis vill jag framhålla att det alltid är bättre att fortsätta ett deltidarbete än att säga upp sig för att därefter gå över till att ta emot arbetslöshetsersättning på heltid. Visserligen kan detta i det korta perspektivet medföra ekonomiska förluster, men varje arbete ger anknytning till arbetsmarknaden och till en gemenskap som motverkar isolering och risk för utslagning. På sikt kan deltidarbetet leda till en ökad arbetstid och därmed till en bättre ekonomisk situation och en fastare förankring på arbetsmarknaden. Jag vill därför inte råda någon att följa det råd som vissa arbetslöshetskassor ger sina deltidarbetslösa, nämligen att säga upp sig från sina arbeten.

Regeringen har nyligen tillsatt en särskild utredare med uppdrag att föreslå utformningen av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring (dir. 1992:24). Utredarens uppdrag skall vara slutfört den 31 mars 1993. Utredningsdirektiven innebär att en allsidig översyn av de nuvarande reglerna i arbetslöshetsförsäkringen skall göras. I detta sammanhang kommer också den problemställning som Birgit Henriksson har tagit upp att behandlas.

Avslutningsvis vill jag framhålla att regeringen inlett ett förändringsarbete som syftar till att skapa förutsättningar för en god ekonomisk tillväxt. Detta förändringsarbete utgör en grundläggande förutsättning för att komma till rätta med deltidarbetslösheten. Utan en god ekonomisk tillväxt är det enligt mitt förmenande inte möjligt att skapa en arbetsmarknad som kan tillgodose

de arbetssökandes önskemål om arbetstid. I en stagnerande ekonomi krymper arbetsmarknaden och därmed minskar också möjligheterna för de arbetssökande att få en arbetstid som motsvarar deras önskemål.

Anf. 15 BIRGIT HENRIKSSON (m):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund för svaret. Jag är glad att höra att regeringen nu har tillsatt en särskild utredare, som har fått i uppdrag att se över de nuvarande reglerna och komma med förslag till utformning av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring – det skall bli intressant att få se vad den allsidiga utredningen kan komma fram till.

Tyvärr, arbetsmarknadsminister Hörnlund, hjälper det inte de ungdomar som just nu råkar illa ut. Det är nämligen mest ungdomar som gör det och dessutom mest kvinnor, som också drabbas av regeln sist in i ett jobb – först ut. Jag skall beskriva ett par fall som bl.a. lett till att jag ställt den här interpellationen.

En ung kvinna, snart 30 år, ringde mig i full förtvivlan och berättade följande: Jag har studerat färdigt. Jag har lyckats skaffa mig ett arbete inom rätt område. Jag trivs mycket bra, och jag finner arbetet utvecklande. Men nu kan jag inte längre få full tjänst, eftersom man gör personalindragningar och eftersom konjunkturen är så dålig. Hittills har det ändå gått ganska bra, eftersom jag har kunnat stämpla upp till full lön.

Fru talman! Jag reagerade på precis samma sätt som arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund gjorde: För allt i världen, sade jag, säg inte upp dig! Håll dig kvar på arbetsmarknaden. Det är ju ett riktigt jobb du har, det är ju ett jobb som du trivs med. Var inte dum – låt inte lura dig!

Men det visade sig att det inte var så enkelt – hon hade inte en rimlig chans att överleva ekonomiskt. Hade hon bara haft det skulle hon naturligtvis inte ha sagt upp sig. Så här föll hennes ord: Jag är ensamstående, jag bor i en liten, gammal och förhållandevis billig etta. Jag kan inte flytta hem, dels för att mina föräldrar inte har plats, dels för att de inte heller har råd. Jag har studieskulder. Nu måste jag säga upp mig för att kunna överleva – då får jag stämpla heltid, och när jag sedan blir utstämplad får jag antagligen ett beredskapsjobb, vilket som helst, tills jag kommer in i systemet igen.

Hon slutade med att fråga mig: Tycker du att det här är vettigt?

Fru talman! Det skulle vara betydligt billigare för samhället om den som har fast arbete – och dessutom inom det område som vederbörande har utbildat sig för – kunde få stanna kvar under förhållanden liknande dem som jag nu har beskrivit. I stället för att ge hel arbetslöshetsersättning skulle man ju bara behöva fylla på med den lilla rest som fattades. Pengarna skulle räcka mycket längre, och utslagningen från arbetsmarknaden skulle minska.

Jag vet att man har missbrukat systemet med fyllnadsstämpling; man har arbetat halvtid och stämplat upp till full lön. Det har varit bekvämt. Det systemet vill jag inte på några villkor ha tillbaka. Men, fru talman, borde inte systemet vara så flexibelt att man, när konjunkturen är vikande eller när arbetssituationen på ett område länge har varit ansträngd, skulle kunna skaffa en fullmakt från länsarbetsnämnden eller en lokal arbetsförmedling och ar-

betsgivaren, en fullmakt som klart visade att det för närvarande inte går att utöka arbetstiden?

Fru talman! Jag håller helt och hållet med arbetsmarknadsminister Hörnlund när han avslutningsvis framhåller vikten av det förändringsarbete som regeringen har inlett, ett förändringsarbete som syftar till att skapa förutsättningar för en god ekonomisk tillväxt. Inte minst vi i Bergslagen är mycket beroende av att det lyckas. Vår strukturrationalisering började för mycket länge sedan. Vi hade inte hämtat oss när den nu landsomfattande arbetslösheten började sprida sig. Våra stora basnäringar är till stor del utslagna eller utflyttade, och nu gör stora och medelstora företag konkurs; underleverantörer har länge levt farligt.

Det är just därför, arbetsmarknadsminister Hörnlund, som jag vädjar om flexibilitet i systemet. Skulle man inte på departementet kunna formulera en regel som gör det möjligt att i vissa, klart dokumenterade fall stämpla upp till "överlevnadsstandard", inte minst med tanke på att det oftast gäller kvinnor, som dessutom har låga löner? De klarar sig inte ekonomiskt med den "kvartssänkning" av arbetstiden som de ibland drabbas av.

Anf. 16 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Före 1984 fanns en regel motsvarande dagens 150-dagarsregel. Den togs bort 1984 och återinfördes 1987. Under den tiden steg deltidsarbetslösheten mycket kraftigt.

Det finns vissa inlåsnings effekter så till vida att arbetsgivaren i vissa fall inte gör sitt bästa för att försöka skapa heltidsarbeten. Framför allt kritiserar man den offentliga sektorn i form av kommuner och landsting för att inte i tillräcklig omfattning arbeta för att skapa heltidsarbeten.

Men det fanns också ett annat problem. Det framfördes från andra debattörer i riksdagsdebatter att detta blev ett sätt att ha betalt för heltidsarbete men arbeta halvtid. Det var väl därför den socialdemokratiska regeringen återinförde 150-dagarsregeln. För en heltidsarbetslös räcker i dag ersättningen 13-14 månader. Den räcker ungefär lika länge för den som stämplar på deltid.

Det är önskvärt att kunna göra avvägningar och se på ett speciellt sätt på vissa fall. Men det är minsann ingen lätt historia. Det blir då bedömningar av den enskilde tjänstemannen från fall till fall. Det brukar aldrig bli lika över ett land av Sveriges storlek. Dessutom krävs för detta ett nytt riksdagsbeslut. Regeringen måste på ett eller annat sätt gå till riksdagen.

Jag hoppas att utredaren på något sätt lyckas fånga detta. Han får gärna göra det med förtur, om han så önskar. Han har i och för sig ganska kort tid på sig. Det är inte en lätt fråga. Men precis som Birgit Henriksson säger är det enskilda som kommer i kläm när vi har generella regler.

Anf. 17 BIRGIT HENRIKSSON (m):

Fru talman! Det är alldeles för många enskilda som kommer i kläm i dag. Framför allt är det unga kvinnor, från 20-årsåldern upp till 30-35-årsåldern.

Jag har särskilt tagit upp fall från Bergslagen. Det beror på att vi där har en sådan utslagning sedan tidigare. Vi har där haft en basindustri, en hel näringsgren som har slagits ut. Tusentals jobb har försvunnit under en period

på 15–20 år, och de har inte ersatts. Det tar lång tid att ändra struktur i hela län.

Som Börje Hörnlund mycket riktigt säger har många arbetsgivare, inte minst våra landsting och kommuner, varit njugga när det har gällt att skapa heltidstjänster för kvinnor. Det har varit bekvämt att ha flera anställda och att ha det litet flexibelt. Man har alltid haft möjlighet att ”stämpla upp”, som det har kallats. Jag är medveten om att systemet har missbrukats. Jag hörde till dem som då tillskyndade att man skulle göra en ändring. Jag menar att man skulle kunna vara mer flexibel med stämplingen, när det bevisligen är lågkonjunktur och icke finns jobb.

Jag instämmer i Börje Hörnlunds förhoppning att utredaren skall lyckas lösa detta problem. Det är ett stort problem, inte minst för många unga kvinnor.

Anf. 18 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! I dag berörs ungefär 70 000 anställda av deltidarbetslöshet. Till dem går från arbetslöshetskassorna en summa på 1,5–2 miljarder kronor. Det är problemets omfattning. Det är olika förhållanden för nästan var och en av dessa 70 000.

Anf. 19 BIRGIT HENRIKSSON (m):

Fru talman! Jag talar inte om de personer som är sambo eller kan få hjälp, de som kanske kan flytta hem – de människor som klarar sin överlevnad. Jag talar om dem som är ensamma försörjare och som inte klarar detta. Jag menar att man i dessa fall redan i dag borde kunna vara litet mer flexibel.

Anf. 20 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att vi till utredaren översänder denna typ av interpellationer och interpellationsdebatter.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1991/92:133 om dumpning av kärnreaktorer och kärnavfall

Anf. 21 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Kent Carlsson har frågat mig om jag är beredd att snabbt ta initiativ för att internationellt få i gång realförhandlingar om säkerhetsnormer för kärnkraftsdrivna fartyg och kärnavfall från sådana fartyg samt förbud mot dumpning av sådana fartyg och sådant avfall.

Den fråga som Kent Carlsson tar upp är synnerligen angelägen. Jag vill därför vid detta tillfälle lämna information om dels den kännedom vi i dag har om problemens omfattning, dels de initiativ som de nordiska länderna tagit i olika internationella fora.

I världen finns det för närvarande omkring 430 landbaserade kärnkraftsreaktorer, medan ca 575 reaktorer är placerade ombord på fartyg, huvudsakligen krigsfartyg. Dessutom finns ett större antal forskningsreaktorer av

olika slag. De enda civila kärnkraftsdrivna fartygen i trafik är sju ryska isbrytare. Ett japanskt forskningsfartyg, som tidigare använts, är sannolikt inte längre i drift.

De många militära kärnkraftsdrivna fartygen inger stark oro. Flera sovjetiska kärnkraftsdrivna fartyg har sjunkit i Nordatlanten under senare år. Vidare väcker rapporter från bl.a. det norska miljödepartementet om otillfredsställande hantering av kärnavfall från bl.a. militära fartyg oro. Vice marinchefen i OSS bekräftade i början av mars i år att lågaktivt avfall dumpats nära Novaja Semlja före 1985 och att reaktorsektioner från ubåtar sänkts i havet.

Vid Internationella atomenergiorganets (IAEA:s) generalkonferens hösten 1990 försökte de nordiska länderna på svenskt initiativ att genomdriva att IAEA:s och Internationella sjöfartsorganisationens (IMO) gemensamma säkerhetsriktlinjer från 1981 för civila kärnkraftsdrivna fartyg skulle uppdateras. IAEA har enligt sin stadga endast mandat att behandla civil användning av kärnkraft. Avsikten var emellertid att därefter föreslå kärnvapenstaterna att på frivillig basis tillämpa riktlinjerna för sina militära fartyg. Det visade sig emellertid svårt att få stöd för det nordiska initiativet, bl.a. från flera västländer.

IAEA:s generalkonferens beslöt att remittera frågan om uppdaterade säkerhetsriktlinjer till IMO, där saken för närvarande behandlas.

Av särskilt intresse för de nordiska länderna är hanteringen av använt kärnbränsle och kärnavfall på Kolahalvön liksom uppgifterna om dumpning av radioaktivt avfall i Barents hav och Karahavet.

Avfallet på Kola genereras från i huvudsak fyra olika källor. Det är använt kärnbränsle och kärnavfall från dels kärnkraftverket på Kolahalvön, dels de atomdrivna isbrytarna hemmahörande i Murmansk, dels atomdrivna ubåtar i den militära nordflottan samt radioaktivt avfall från sjukhus, industri, forskning etc.

Ett särskilt problem är att använt bränsle från de atomdrivna isbrytarna enligt uppgift mellanlagras i utrangerade lastfartyg innan det sänds vidare för upparbetning. Det är fråga om höganrikat bränsle som även efter användning – bestrålning i reaktor – har en hög anrikningsgrad. Risken för kriticitetolyckor, dvs. att en oavsiktlig kedjereaktion uppstår, är inte oväsentlig i detta sammanhang.

Norska myndigheter har vid olika tillfällen tagit upp dessa frågor med sina ryska motsvarigheter.

Den ryske utrikesministern besökte Oslo den 6–8 mars i år. Under besöket begärde den norska regeringen bl.a. att få sända en norsk expertgrupp till Kolahalvön och föreslog att en norsk-rysk arbetsgrupp skulle tillsättas för att studera problemen. De båda förslagen accepterades från ryskt håll. Norge har därför inlett förberedelser för att inom kort sända en expertgrupp till Kolahalvön.

Vid Nordiska rådets senaste möte anförde den norska miljövarnsministern att han har för avsikt att hålla övriga nordiska länder löpande informerade om utvecklingen i samarbete med de ryska myndigheterna. Sådant informationsmaterial har också redan ställts till förfogande. Frågan om ett bre-

Prot. 1991/92:92
6 april 1992

Svar på interpellationer

dare nordiskt samarbete kommer att tas upp vid kommande nordiska miljöministermöte.

Sverige är även aktivt i det samarbete som Finland initierat för att förstärka skyddet av den arktiska miljön i vidare bemärkelse. I detta deltar, förutom de nordiska staterna, också Ryssland samt USA och Canada. Sverige kommer bl.a. att samordna arbetet på ett program för att höja katastrofberedskapen i Arktis. Olyckor som kan leda till radioaktiva utsläpp ägnas särskild uppmärksamhet också i det sammanhanget.

De problem som har anknytning till Östersjön tas upp dels inom ramen för Helsingforskommissionens arbete, dels direkt av statens strålskyddsinstitut och statens kärnkraftinspektion inom ramen för det tekniska samarbete dessa myndigheter inlett med Ryssland och de baltiska staterna.

Som framgått av vad jag nu har sagt har Sverige i olika sammanhang internationellt drivit den fråga som Kent Carlsson tar upp i sin interpellation.

Regeringen kommer självfallet även fortsättningsvis att aktivt följa frågan, ta initiativ till egna åtgärder samt medverka i bl.a. nordiskt samarbete.

Sverige kommer också genom fortsatt aktivt arbete inom London Dumping Convention att bevaka behandlingen av frågorna om dumpning av militära fartyg och om förbud mot dumpning av låg- och medelaktivt avfall.

Avslutningsvis vill jag framhålla att det hittills varit svårt att finna ett lämpligt forum för behandling av frågor som rör kärnsäkerhet och kärnavfallshandling förknippade med marinmilitär verksamhet. Ett tänkbart forum kan emellertid vara den Europeiska säkerhetskonferensens (ESK:s) pågående uppföljningsmöte i Helsingfors.

Anf. 22 KENT CARLSSON (s):

Fru talman! Jag vill tacka miljöministern för svaret. Jag instämmer i miljöministerns konstaterande att detta är en mycket viktig fråga. Den berör Sverige på många områden. Vi importerar fisk från områden som ligger i närheten av de områden där dumpning av reaktorer och radioaktivt avfall har skett. Vi delar ett litet hav – Östersjön – där kemvapen bevisligen blivit dumpade. Vi vet i dag inte om det där också har skett dumpning av kärnavfall och av delar till kärnreaktorer. Vår norra landgräns är bara 40 mil från Murmansk och Kola, där Ryssland och det forna Sovjetunionen har uppemot 220 reaktorer placerade på fartyg.

Att ha ubåtar och ytgående militära fartyg drivna med kärnkraft är en kvarleva från det kalla krigets dagar. Trots att det kalla kriget nu är avslutat fortsätter dock kärnvapenmakterna USA, Ryssland, Storbritannien, Frankrike och Kina sin ryska roulett med världens befolkning.

Tillverkningen av reaktordrivna fartyg medför stora faror för omgivningen. Enligt uppgifter från miljöorganisationen Greenpeace produceras en del av de ryska båtarna i varv bl.a. vid Östersjön. De testas också i samma hav.

Under driften finns ännu större risker för radioaktiva utsläpp. Det finns många rapporter om kollisioner mellan ryska och amerikanska reaktordrivna fartyg, främst ubåtar. Senast i februari i år krockade USS Baton Rouge med en rysk atomubåt i Sierraklassen. Nio reaktorer finns i dag på havsbottnarna. Man tror att det finns runt 50 kärnvapen som ligger där och

rostar. Risken för bränder och andra olyckor är också mycket stor på dessa fartyg. Bara under 1989 har man kunnat konstatera 25 bränder ombord på reaktordrivna fartyg. Fartyget Komsomolets brann 1989 utanför Norges kust. Det sjönk och läcker nu radioaktivitet.

När fartygen fullgjort sin uppgift uppstår ytterligare ett stort problem – vad man skall göra med den uttjänta reaktorn och bränslet samt annat besmittat material. USA säger sig lagra detta på land. Frankrike och Storbritannien vill inte avslöja vad man gör. Sovjet/Ryssland dumpar sitt i Barents hav och Karahavet. Bara under 1991 och 1992 kommer Ryssland att ställa av 45 atomdrivna fartyg. Vad gör man med dem?

Trots att Sovjet skrev under dumpningskonventionen 1972 har man mellan 1964 och 1982 dumpat reaktordelar och radioaktivt avfall i Barents hav. Enligt vissa uppgifter kan det röra sig om uppemot 17 000 behållare med radioaktivt material som dumpats i havet på 30–300 meters djup. 1984 spolades en dumpad reaktor upp på ön Novaja Zemlja. En rysk parlamentsledamot hävdar, efter att ha forskat i frågan, att det har dumpats 15 reaktorer i Barents hav.

Radioaktivt läckage är ett hot mot oss. Alldeles i närheten av dessa platser ligger yngelplatser för fisk som vi importerar och äter. Strömmarna i området gör också att radioaktivitet förs mot Island och Nordsjön. Det finns också andra faror som har med den civila kärnkraften att göra. Dem skall jag inte gå in på här.

Det är därför så oerhört viktigt att den svenska regeringen agerar kraftfullt för att skapa klarhet och medverka till att undanröja dessa tidsinställda bomber som de militära atomdrivna fartygen faktiskt utgör.

De åtgärder som Sveriges regeringen redan har vidtagit är absolut inte tillräckliga. De frågor som Sverige har drivit i IAEA och i Internationella sjöfartsorganisationen berör faktiskt bara de civila fartygen. Problemet är ju främst de militära. Statsrådet säger i sitt svar att flera västländer inte ens kunde acceptera detta ganska snälla förslag som Sverige lade fram. Jag skulle vilja höra vilka länder detta var.

Att Norge agerar i bilaterala kontakter med Ryssland för att skapa klarhet om dumpningarna är alldeles utmärkt, men vad gör Sverige? Har regeringen i bilaterala kontakter med Ryssland begärt uppgifter om dumpningen? Har regeringen begärt uppgifter om huruvida någon dumpning skett i Östersjön? Har regeringen begärt att få inspektera fartyg i Kola-området för att kunna konstatera hur säkerheten på de atomdrivna båtarna upprätthålls?

Jag har frågat vad regeringen snabbt vill göra i dessa frågor. Jag är dock inte helt nöjd med svaret. Jag måste därför få fråga vad regeringen tänker göra framöver.

- Är regeringen beredd att i FN driva krav på en kartläggning av olyckor med reaktordrivna fartyg i enlighet med det förslag som Island har drivit?
- Är Sverige berett att i FN begära en kartläggning av trafiken med atomdrivna båtar?
- Är Sverige berett att driva fram regler för hur reaktordrivna båtar skall konstrueras?

Prot. 1991/92:92
6 april 1992

Svar på interpellationer

- Är Sverige berett att driva krav på internationell övervakning av drift och utsläpp från atomdrivna fartyg?
- Är Sverige berett att driva förbud för atomdrivna fartyg att anlöpa hamnar, förutom hemmahamnen?
- Är Sverige berett att driva kravet på totalförbud mot reaktorer till havs?

Dessa krav är väsentliga för att vi på kort sikt skall öka vår kunskap och också vår säkerhet och ge oss och andra underlag för de nödvändiga insatserna. På sikt måste vi helt få bort de atomdrivna fartygen från världens hav. De är en kvarleva från kalla krigets dagar, och de utgör ett stort och aktuellt hot mot mänsklighetens överlevnad.

Anf. 23 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Jämfört med det batteri av frågor som Kent Carlsson nu ställde är interpellationen mycket försiktig. I interpellationen lyder slutfrågan nämligen: Är miljöministern beredd att snabbt ta initiativ för att internationellt få i gång realförhandlingar om dessa frågor? På den frågan är svaret ja.

Sedan kan man naturligtvis "detaljera" detta till en mängd olika områden. Men jag skall bespara oss båda från att gå in på varje frågeställning för sig. Det är nämligen på det sättet, precis som Kent Carlsson också var inne på både i interpellationen och i sin plädering här, att det grundläggande är hur vi använder uran. Det är där som allting börjar. Kent Carlsson känner till min uppfattning. Jag tycker att uran skall stanna där det ligger, eftersom det skapar minst problem där.

Just den katalog av problemställningar som finns främst på den militära sidan, det är alldeles uppenbart, har inte varit känd i särskilt stor utsträckning av vare sig folken i de berörda länderna, som har skapat dem, eller av några andra. Det är först nu under tövädret efter det kalla kriget som vi har fått fram en del information som vi tidigare inte har haft. Vi har känt till och vi har vetat, men det har funnits förutsättningar t.ex. för att ordentligt kartlägga situationen i Östersjön.

Detta är ett ansvarsområde där jag känner att det finns en möjlighet att direkt från den svenska regeringen ta initiativ. Och det har jag också gjort. För närvarande för jag diskussioner om just dumpningen i Östersjön både med nordiska kolleger och med den tyske miljöministern, som var på besök här i fredags. Denna fråga tänker jag ta upp på torsdag i Helsingforskommissionens regi vid mötet i Helsingfors. Det handlar som bekant i första hand om det omfattande förslaget om att utpeka ett antal hot spots, dvs. starkt miljöförstörande källor runt Östersjön. Men det handlar ju om Östersjöns överlevnad över huvud taget.

Och jag anser att de uppgifter som vi redan känner till om hur mycket vapen, inte minst senapsgasgranater, bomber och annat, som finns i Östersjön innebär att vi har ett särskilt ansvar, eftersom vi förmodligen är den sista generation som över huvud taget kan göra något, om det är möjligt att göra något, innan de vapnen rostar sönder. Då finns det ju mindre möjligheter att hantera problemet. Det gäller också att utnyttja den möjlighet som frigörelsen i öst skapar att få fram den information som vi tidigare inte har haft till-

gång till. Det gäller inte minst Tyskland, som i dag har tillgång till det gamla Östtysklands arkiv. Där finns en positiv attityd att medverka i detta.

Jag tror att Helsingforskommissionen är ett tänkbart organ, eftersom det handlar om Östersjöns hälsa. Men därtill är detta en säkerhetspolitisk fråga, och dessutom berör den flera stater än Östersjöstaterna, t.ex. Storbritannien som har medverkat i denna verksamhet. Därför är också Europeiska säkerhetskonferensen ett möjligt forum. Det är därför som jag nämner dessa två instanser.

Frågorna om Nordeuropa och Ishavet berör inte direkt Sverige, men det innebär inte att Sverige tänker vara passivt i detta sammanhang. Men det finns naturligtvis en ganska naturlig arbetsfördelning mellan de nordiska länderna. Den har vi i Nordiska miljöministerrådet tagit fasta på och diskuterat, och vi kommer under det kommande året, under det norska ordförandeskapet, att alltmer intensivt ägna oss åt just frågorna om dumpningarna i Norra Ishavet. Norge har, som jag sade i svaret, etablerat kontakter med Ryssland därvidlag, och den vägen får vi information. Därefter får vi se vad vi kan göra gemensamt.

Jag uppfattar det på ett sådant sätt, vilket jag också har gjort när jag har talat med min ryske kollega, att det i dag finns en öppen attityd, både att försöka skapa klarhet och att försöka reparera en del av de gamla skulderna.

Låt mig sedan avslutningsvis också säga att jag vet att det batteri av frågor som Kent Carlsson ställde är föremål för ökad uppmärksamhet inom utrikesdepartementets ram. Det har bildats en särskild grupp som hanterar dessa och liknande områden. Det är naturligt att i första hand denna grupp ägnar sig åt de militära frågorna på detta område.

Anf. 24 KENT CARLSSON (s):

Fru talman! Jag ifrågasätter inte miljöministerns väl kända motstånd mot både civil kärnkraft och militär kärnkraft. Men den fråga som jag har ställt i min interpellation handlar framför allt om de militära fartygen och effekterna av att man har sådana. De är ett stort miljöhot och ett överlevnadshot mot befolkningen i den här delen av världen men också i andra delar.

Det är alldeles utmärkt att miljöministern i olika sammanhang tar upp frågan om dumpning av olika saker i både Östersjön och i andra delar av vårt närområde. Jag skulle dock vilja fråga miljöministern om han vid de träffar som han kommer att ha framöver, bl.a. på torsdag, kommer att ta upp inte bara frågan om kärnvapen utan också frågan om kärnavfall och eventuella dumpningar av kärnreaktorer.

Anledningen till att jag ställde detta batteri av frågor, där miljöministern hänvisade till utrikesdepartementet, var att de förslag som Sverige har lagt fram, bl.a. i Internationella atomenergiorganet, har berört bara de civila fartygen. Som konstateras i svaret från miljöministern är det den lilla frågan. Den berör sju civila isbrytare i det forna Sovjetunionen. Den stora mängden reaktorer, uppåt 570, finns på de militära fartygen.

I svaret säger miljöministern att han aktivt skall följa, ta initiativ och medverka i nordiskt samarbete. Det var i detta sammanhang jag ville ha en precisering. Vad innebär det att han aktivt skall följa och ta initiativ? Var står regeringen politiskt? Är den beredd att driva den typ av krav som skulle

Prot. 1991/92:92
6 april 1992

Svar på interpellation

kunna göra att vi på kort och lång sikt minskar den risk som de atomdrivna fartygen faktiskt utgör? Är regeringen inställd på att långsiktigt se till att det blir ett internationellt förbud mot denna typ av fartyg? Vi vet nämligen att riskerna för olyckor som kan skada vår miljö och människor är dubbelt, eller tredubbelt, större vid dessa marina reaktorer än vid de fasta civila, som finns på landbacken. Det är därför som jag vill att miljöministern utvecklar något vad regeringen politiskt vill och om det finns förslag som Sverige tänker driva i FN eller i andra internationella sammanhang.

Det har från Islands regering funnits ett förslag, som Sverige delvis har hjälpt till att stötta, och som finns i FN-systemet. Det handlar om att man skall kartlägga vilka olyckor och vilken dumpning som har skett. Är Sverige berett att jobba vidare med Island för att detta förslag skall kunna förverkligas?

Anf. 25 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Det är klart att kärnkraftsfrågorna över huvud taget tas upp i Helsingforskommissionen. Den är inte avgränsad på ett sådant sätt att man inte kan ta upp sådana frågor. Men när det gäller huvudfrågan, när det gäller att utpeka drygt hundra allvarliga miljöstörande anläggningar eller verksamheter runt Östersjön, har man exkluderat kärnkraften. Men den frågan kan ändå tas upp under andra dagordningspunkter. Men den har inte ingått i den s.k. task force som arbetsuppgift.

Det är här som vi har anledning att återknyta till den debatt som jag förde i förra veckan, nämligen om det bilaterala samarbetet. Vi har slutit avtal med de baltiska republikerna på miljöområdet. Vi kommer att samarbeta med Finland beträffande de avfallsförvar som läcker ut i Finska viken, bl.a. Sillamäe. Så fort estländningarna får tillgång till Paldiskiområdet, som i dag behärras av rysk militär, är det klart att vi skall göra insatser där, om vi har möjlighet att göra det. Det skall i första hand ske tillsammans med Finland.

Jag tog inte upp de frågeställningar som jag har besvarat i tidigare debatter här i kammaren, men frågorna är en del av helheten. Det är klart att vi inte har anledning att göra någon skillnad mellan efterkrigsdumpningar av ammunition och bomber i Östersjön och under senare tid dumpade rester från kärnkraftverk eller vad det nu kan vara. Där finns inga hårda gränser, även om det administreras på litet olika sätt.

De frågor som inte kan hanteras av IAEA försvinner inte bara av den anledningen. Man kan ändra på IAEA:s statuter. Det är den ena vägen. Tror man inte att den är framgångsrik, skall man självfallet ta upp frågorna i FN-systemet i övrigt. Jag kan inte se några hinder för att göra det. Det handlar dessutom om en viktig aspekt på spridningsproblematiken, dvs. i NPT-sammanhang. Det är också i högsta grad ett kärnkrafts- och kärnvapenanknutet regelsystem, där Sverige hela tiden har drivit en aktiv linje för att förhindra spridning. Att försöka hantera detta ingår i problemet.

Jag vill inte gärna svara på frågan om Island, för jag är inte inläst på just det fallet. Men jag kan inte se att vi från svensk sida skulle vara förhindrade att delta i aktioner för att åstadkomma kartläggning internationellt, dvs. inom FN-systemets ram, när vi i så hög grad aktiverar oss i vår egen europeiska närhet när det gäller efterkrigsdumpningen av krigsmateriel m.m.

Anf. 26 KENT CARLSSON (s):

Fru talman! Jag måste få tolka miljöministerns uttalande som att man är beredd att på Helsingforskommitténs agenda föra upp frågan om kärnavfall och kärnreaktorer som dumpas.

Jag måste också tolka detta som att den svenska regeringen är beredd att i sådana fall förändra IAEA:s statuter. Problemet är att IAEA i dag bara kan syssla med den civila delen. Men det är inte på den civila sidan som de stora problemen ligger när det gäller reaktorer till havs. Jag måste uppfatta detta som att man från svensk sida kommer att driva antingen en statutändring i IAEA eller att man, om det inte lyckas, på något sätt kommer att driva frågan inom FN-systemet.

Där gäller också de utkast till förslag som Island har drivit. Island har varit mycket pådrivande, eftersom Island berörs. Landets största industri är fiskeindustrin, som kan drabbas – och redan har drabbats – av radioaktiviteten i Ishavet och Barents hav. Beställningar på fisk har dragits in, vilket har drabbat ekonomin. Man har alltså i FN-systemet lagt fram utkast till förslag som man har behövt Sveriges hjälp att driva. Det var ett positivt besked från miljöministern att vi kommer att stötta detta.

Åter till de frågor som jag ställde, som man kan tycka är frågor för utrikesministern och utrikesdepartementet. Jag håller inte riktigt med om det. Det finns många saker som man skulle kunna göra i det korta loppet. Jag nämnde några av frågorna, bl.a. kartläggning av olyckor med reaktordrivna fartyg. Det är det Island driver. Det andra handlar givetvis om att veta hur trafiken med de atomdrivna fartygen går. Vi har under många års tid fått rapporter om krockar mellan amerikanska och ryska fartyg. Det är litet av de stora herrarnas lek med världen, där man ger sig ut och spionerar på varandra. Om man gjorde det med gummijollar vore det inte så farligt, men nu gör man det med atomdrivna fartyg, som faktiskt kan explodera eller börja brinna och därmed avge radioaktiva utsläpp. Det är därför som det är så viktigt att Sverige också driver frågan om en kartläggning av trafiken med dessa båtar.

Detsamma gäller behovet av att driva fram regler för hur man konstruerar den här typen av båtar, om man inte kan få till stånd ett förbud. Om man skall driva denna typ av frågor är det klart att man kan stöta sig med USA, Ryssland, Storbritannien och Frankrike. Det är de som har satt stopp för det snälla förslag som vi lade fram i IAEA.

Anf. 27 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag vill gärna avrunda debatten genom att konstatera att detta inte enbart handlar om internationella konferenser och internationella regelsystem, utan det handlar också om en motsträvig verklighet, som det kommer att kosta en oerhörd mängd pengar att hantera på ett ansvarsfullt sätt. Det gäller inte minst våra egna närliggande problem. Vi må vara förlåtna om vi prioriterar dem. Det är det som jag har gjort.

Jag har tagit upp Östersjöfrågorna med våra grannländer, och jag tänker fortsätta att driva de frågorna. Det kommer att kräva mycket stora ekonomiska insatser, om det är möjligt att göra någonting med bättre miljö som slutresultat.

Prot. 1991/92:92
6 april 1992

Svar på interpellationer

Det som sägs är riktigt, och det är inga hemligheter, även om jag då är utanför mitt egentliga föredragningsområde. Jag konstaterar bara att kärnvapenmakterna naturligtvis är de som hittills har varit mest restriktiva när det gäller att medverka i internationella kontrollsystem. De har uppfattat detta som sin egen lekhage. Men när konsekvenserna så här uppenbart påverkar många människors hälsa och säkerhet, är det självklart att det också handlar om någonting annat än försvarshemligheter och säkerhetspolitik. Det är också en fråga om miljön.

Jag har hela tiden inför Riokonferensen, jag vill nämna det, försökt att skapa ett sådant samband mellan den militära verksamheten och dess ansvar och miljöfrågorna. Det är den linje som Sverige driver enligt den instruktion som gäller för Riokonferensen. Det är via den kanalen som jag har verkat.

Sedan konstaterar jag bara i förbigående, i och med att utrikesdepartementet nu har tillsatt en särskild grupp som håller på med kärnsäkerhetsfrågor – bl.a. de osäkerhetsfrågor som har att göra med att vapentekniker blir lediga och borde omplaceras till annan och vettigare verksamhet – att det är klart att detta är en del av problematiken. Det är inte för att komma undan, utan det är för att tala om att det ansvarsmässigt ligger till på det sättet inom regeringen. Det är inte de frågorna som Kent Carlsson har initierat från början i sin interpellation. Det är därför som jag lämnar dem åt sidan i det här läget.

När det gäller IAEA och andra organ vill jag bara bekräfta att man kan välja att gå den ena vägen. Men om man skulle få nej eller bli stoppad, får man naturligtvis inte nöja sig med det, utan det är problemen som avgör hur man lyfter de här frågorna. Där tycker jag nog att ESK-konferensen kan göra en insats.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1991/92:132 om sjukvårdens organisation

Anf. 28 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Stig Rindborg har den 10 mars frågat mig inom vilket tidsperspektiv och på vilket sätt som regeringen har för avsikt att genomföra den utlovade översynen av sjukvårdens organisation och finansiering.

Regeringen har den 12 mars i år beslutat att tillkalla en parlamentarisk kommitté med uppgift att dels analysera och bedöma hälso- och sjukvårdens resursbehov fram till år 2000, dels överväga hur hälso- och sjukvården bör finansieras och organiseras på den övergripande samhällsnivån. I den senare delen av uppdraget skall i första hand tre modeller arbetas fram. Det är en reformerad landstingsmodell, en modell där vården styrs från primärvården samt en modell som bygger på en obligatorisk sjukvårdsförsäkring.

Arbetet med att analysera och arbeta fram de olika modellerna skall göras av en expertgrupp som är knuten till kommittén.

Senast den 1 mars 1993 överlämnar expertgruppen sin analys av de olika modellerna till kommittén som, utifrån de slutsatser som kan dras från redovisningen av de olika modellerna, presenterar ett eller flera alternativa för-

slag avseende hälso- och sjukvårdens framtida finansiering och organisation tillsammans med en analys av hälso- och sjukvårdens resursbehov fram till år 2000. Kommitténs arbete skall vara slutfört senast den 1 mars 1994.

Prot. 1991/92:92

6 april 1992

Svar på interpellationer

Anf. 29 STIG RINDBORG (m):

Fru talman! Först ber jag att få tacka för svaret. Att regeringen så snabbt efter min interpellation skulle efterkomma min önskan är jag naturligtvis tacksam för.

När nu regeringen och sjukvårdsminister Bo Könberg – fem månader efter sitt tillträde – presenterar direktiven till utredningen av sjukvårdens organisation och finansiering, har ett första steg mot reformering av den svenska sjukvården tagits. Men jag vill betona att det är ett första steg. Det är långt kvar innan regeringen kan förelägga väljarna ett förslag till reformerad sjukvård.

De 17 sidor långa direktiven ger också ett närmast encyklopediskt intryck av utredningsuppgiften. Ansatsen präglas inte av någon direkt offensiv attityd, utan av en försiktighet som påminner om säkerhetspolitiska aktstycken.

Det kanske finns anledning att påminna statsrådet Könberg om den stora förväntan som borgerliga väljare har på regeringens handlingskraft i den här frågan. Regeringen kommer annars mycket snart att få uppleva det som Tage Erlander en gång kallade "förväntningarnas missnöje".

Sjukvården är flaggskeppet bland trygghetssystemen, eller åtminstone borde vara det. Vårt sjukvårdssystem är emellertid fortfarande upplagt som en planekonomi.

Landstingen fungerar såväl som finansiärer och producenter som konsumentföreträdare. Någon samordning mellan landstinget och försäkringskassan, som betalar ersättningar till sjuka för bl.a. förlorad arbetsförtjänst, finns inte.

För närvarande övervägs inom socialdepartementet, enligt vad jag har erfarit, frågan om en sammanslagning av försäkringskassornas verksamhetsområden.

Försäkringskassorna har en viktig roll i det administrativa arbetet med sjuklönen. För att denna uppgift och andra skall skötas på ett effektivt sätt, krävs det att principen om ett lokalkontor i varje kommun ligger fast. Lokalkontoren erbjuder en nära och god service. Här finns lokal kännedom som underlättar arbetet, vilket inte är minst viktigt vid hantering av arbetsskadeärenden.

Både Bo Könberg och jag har erfarenhet från Stockholms läns landsting, en organisation som i många avseenden utgör det bästa argumentet till att Sverige behöver en radikalt annorlunda sjukvårdsorganisation.

När dagsläget exempelvis beskrivs i direktiven som att det "fortfarande finns brister när det gäller patienternas valfrihet", skulle jag vilja hävda att sjukvårdsministern gör sig skyldig till något av ett "understatement".

Utredningsdirektiven är vaga och saknar egentligen en beskrivning av det politiska förändringsmandatet. Att finna en ny modell för finansiering och organisation av svensk sjukvård är inte huvudsakligen en vetenskaplig uppgift, utan en politisk.

Det gäller huvudsakligen att göra en politisk bedömning av om en refor-

merad landstingsmodell, en modell där vården styrs från primärvården, eller om en obligatorisk sjukvårdsförsäkring är bäst.

För min del är jag övertygad om att det är en obligatorisk sjukvårdsförsäkring som bäst svarar mot de krav som ställs på en moderniserad svensk sjukvård. Den idéskiss som nyligen har presenterats inom Stockholms läns landsting, som svar på en motion från den moderata landstingsledningen, talar ytterligare för det.

Jag beklagar att regeringen inte har vågat ha den obligatoriska sjukvårdsförsäkringen som sin huvudhypotes. Jag hoppas emellertid att utredningen kommer att komma fram till det, så att Moderaterna, Folkpartiet liberalerna, Centern och Kristdemokraterna kan möta väljarna i 1994 års valrörelse med ett gemensamt starkt förslag till hur svensk sjukvård skall kunna bli världens bästa.

Anf. 30 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Det är mycket lätt att förenas med Stig Rindborg i hans slutord att målsättningen för svensk sjukvård är att den skall bli världens bästa. När det gäller skolan har regeringen nöjt sig med en något mer begränsad målsättning, nämligen att den skall bli Europas bästa, men det är ju inte så dåligt det heller.

Utgångspunkten för reformsträvandena inom den svenska sjukvården måste vara att reformerna skall ske inom ramen för en gemensam finansiering. Det är också regeringens utgångspunkt för de tre olika modellerna i direktiven, nämligen att vi skall finansiera sjukvården solidariskt.

Jag har också uppfattat de förslag som under årens lopp har lagts fram av Moderata samlingspartiet som att man helt och hållet instämmer när det gäller den grunden för en generell välfärdspolitik. Det kan tydligast märkas genom att man, när man har presenterat olika modeller för en obligatorisk sjukvårdsförsäkring, har konstruerat dem så att avgiften skall vara obligatorisk och att den skall tas ut av var och en efter förmåga, dvs. efter inkomstprincip och inte efter riskprincip. Dessutom skall naturligtvis, i ett anständigt samhälle, den som av en eller annan anledning inte har betalt avgiften vara berättigad till akutsjukvård och annat om så behövs.

Utifrån dessa utgångspunkter tycker jag att man kan bedriva ett utredningsarbete med de här tre modellerna.

Jag har inte nämnt det i mitt svar, men som alla som följer den internationella debatten vet diskuteras dessa frågor i nästan alla länder av vår typ.

Man kan nog också dra slutsatsen att det inte finns någon perfekt modell, utan att det är ett grannlaga arbete att hitta en bra modell om man skall försöka förena de tre ting som måste utmärka ett gott sjukvårdssystem, nämligen solidarisk finansiering, betydande valfrihet för patienten och någon form av kostnadskontroll.

När det gäller att klara en så här stor uppgift inom tidsramen två år tycker jag nog att Stig Rindborg överdriver något i sin kritik av tempot på utredningen. Lyckas man med det som man har föresatt sig, vilket jag utgår från att man kommer att göra, har man gjort ett väldigt gott jobb.

Utredningens planerade arbetsuppläggning innebär att en expertgrupp, relativt fri från utredningen i övrigt, skall ta fram material som överlämnas

redan nästa vår, även till allmänheten. Det kommer att leda till att vi får en offentlig debatt om de här frågorna. Debatten kommer förhoppningsvis att hjälpa utredningen, när man våren 1994 skall lägga fram förslag om hur sjukvården i framtiden skall skötas.

Det viktiga för mig är, fru talman, att man klarar att nå de här målen, inte vilken teknisk lösning som man använder.

Anf. 31 STIG RINDBORG (m):

Fru talman! Jag tackar för det inlägget. Jag vill bara understryka att det är våren 1994 som vi skall ha förslaget klart för att kunna åstadkomma en ordentlig valrörelse.

Anf. 32 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Jag har utgått från att det av många goda skäl kommer att bli en ordentlig valrörelse år 1994.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 1991/92:149 om vårdsektorn

Anf. 33 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Kenneth Lantz har frågat mig:

– Hur man skall kunna fördela begränsade resurser inom vårdsektorn om man inte kan värdera vad man får för pengarna,
– hur regeringen tänker agera för att få fram mätinstrument för att utvärdera vården,

– om primärvården i framtiden skall få resurser för att sedan få möjlighet att köpa tjänster från länssjukvård eller annan vårdgivare samt

– hur vi kan öka produktionsinsikten och få en bättre uppföljning gentemot patienten.

Under 1990-talet kommer hälso- och sjukvården inte att kunna tillföras nya resurser i samma omfattning som hittills. Samtidigt ökar efterfrågan på olika typer av vård, bl.a. som resultat av den medicinsk-tekniska utvecklingen och en ökande andel äldre i befolkningen. Detta gör att prioriteringar inom vården kommer att få stor betydelse i den framtida hälso- och sjukvården.

Mot denna bakgrund har regeringen den 30 januari i år beslutat att en kommitté skall tillkallas med uppgift att bl.a. överväga hälso- och sjukvårdens roll i välfärdsstaten samt lyfta fram de grundläggande etiska principer som prioriteringar inom hälso- och sjukvården bör baseras på (dir. 1992:8). Kommittén skall lämna en delrapport senast den 1 april 1993 och sitt slutbetänkande senast vid utgången av år 1994.

För att prioriteringarna inom vården skall kunna göras på ett riktigt sätt krävs det emellertid också, som Kenneth Lantz mycket riktigt påpekar, att vi vet vad vi får för de resurser som finns tillgängliga. Det måste alltså finnas en kvalificerad uppföljning och utvärdering av olika medicinska metoder och ett väl fungerande informationssystem som talar om för oss vad som är bra

Prot. 1991/92:92
6 april 1992

Svar på interpellationer

vård och vad som inte är det. Utformningen av sådana system är i första hand en fråga för dem som producerar vården och deras huvudmän, eftersom informationssystemen, för att bli effektiva, måste utformas på ett verksamhetsnära sätt.

På central nivå bör man framför allt arbeta med de övergripande strukturerna, t.ex. att utveckla system för standardiserad informationsförsörjning som tillgodoser såväl statens som de olika vårdproducenternas behov.

Utredningen om informationsstrukturen för hälso- och sjukvården, INFHOS – som har haft till uppgift att lämna förslag till en för staten och sjukvårdshuvudmännen gemensam informationsstruktur för hälso- och sjukvården – har i betänkandet SOU 1991:18 identifierat och föreslagit lösningar på några av de problem och brister som finns i dagens informationsförsörjning.

Betänkandet, som har remissbehandlats, bereds för närvarande inom regeringskansliet.

Till följd av bl.a. INFHOS förslag pågår för närvarande ett intensivt arbete vid socialstyrelsen för att utveckla öppenvårdsstatistiken. Data om medicinskt färdigbehandlade patienter har utvecklats och samlats in av Landstingsförbundet. Fr.o.m. år 1991 har också statistik om väntetider till vissa operationer hämtats in och ställts samman av förbundet.

Spri, som är hälso- och sjukvårdens utvecklingsinstitut, arbetar med metoder för kvalitetssäkring, prestations- och kostnadsredovisning samt jämförande och hälsoekonomiska studier. Som exempel kan nämnas arbetet med verksamhetsberättelser på basnivå.

Spri har också, tillsammans med socialstyrelsen, deltagit i utvärderingen av det s.k. Dagmar 50-projektet. Projektet tillkom som ett resultat av 1990 års överläggningar mellan staten och Landstingsförbundet och innebar att en gemensam kraftsamling skulle göras för att öka tillgängligheten och kapaciteten i hälso- och sjukvården. I dagarna utkommer en rapport som sammanfattar projektet och dess resultat med avseende på bl.a. kapacitets- och produktivitetseffekter samt hur tillgängligheten till de olika specialiteterna utvecklats. I rapporten lämnas också förslag om hur arbetet bör bedrivas i framtiden.

Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik (SBU) har till uppgift att inom hälso- och sjukvården bedöma den samlade nyttan av olika medicinska metoder med avseende på bl.a. risker och ekonomiska konsekvenser. SBU skall även bedöma vilka metoder som kan anses som föråldrade och som därför bör rationaliseras bort. Som exempel på SBU:s verksamhet kan nämnas utvärderingen av olika metoder för behandling av ont i ryggen. Här visade SBU på en modell för omhändertagande av patienter som skulle kunna innebära förbättringar för patienterna och samtidigt ge betydande samhällsekonomiska besparingar.

Med anledning av Kenneth Lantz fråga huruvida primärvården i framtiden skall få disponera över resurser för att kunna köpa tjänster från länssjukvård eller andra vårdgivare vill jag nämna att regeringen den 12 mars i år fattat beslut om att en parlamentarisk kommitté skall tillkallas med uppgift att dels analysera och bedöma hälso- och sjukvårdens resursbehov fram till

år 2000, dels överväga hur hälso- och sjukvården bör finansieras och organiseras på den övergripande samhällsnivån (dir. 1992:30).

I den andra av tre olika finansierings- och organisationsmodeller som kommittén har fått i uppdrag att i första hand analysera – den primärvårdsstyrda vården – skall samtliga hälso- och sjukvårdens resurser läggas hos primärvården. Den enskilde väljer en husläkare, vars ersättning till helt övervägande del beror på hur många som valt honom eller henne som sin husläkare. De resurser husläkaren tilldelas inkluderar i denna modell även tänkta kostnader för bl.a. specialist och slutenvård, som husläkaren vid behov köper från lämplig vårdgivare. Finansieringen av den primärvårdsstyrda vården kan ske såväl primärkommunalt eller landstingskommunalt som centralt av staten.

Den första modellen – den reformerade landstingsmodellen – bygger på dagens system där landstinget och kommunen ansvarar för finansiering och tillhandahållande av hälso- och sjukvård, men där de möjligheter till marknadsmekanismer som finns inom systemet utnyttjas.

I den tredje modellen – den obligatoriska sjukvårdsförsäkringen – samlas resurserna för hälso- och sjukvård hos en eller flera försäkringsgivare. Patienten har rätt till ersättning från försäkringen enligt vissa regler, och vårdgivaren ersätts av försäkringen i enlighet med en fastställd taxa eller olika former av vårdkontrakt.

Med utgångspunkt från att hälso- och sjukvården också i framtiden skall finansieras solidariskt skall kommittén – i samtliga modeller – undersöka förutsättningarna för kostnadseffektivitet, kostnads- och kvalitetskontroll samt förutsättningar för nationell uppföljning och utvärdering.

Dessa tre modeller skall arbetas fram och analyseras av en till kommittén knuten expertgrupp. Expertgruppen kommer att göra en bred belysning av de olika modellernas för- och nackdelar och skall senast den 1 mars 1993 överlämna en eller flera rapporter till kommittén där de olika modellerna redovisas. Kommittén bör, utifrån de slutsatser som kan dras från redovisningen av de olika modellerna, presentera ett eller flera alternativa förslag avseende hälso- och sjukvårdens framtida finansiering och organisation. Detta arbete kommer att bedrivas så att det är slutfört senast den 1 mars 1994.

Anf. 34 KENNETH LANTZ (kds):

Fru talman! Först av allt vill jag tacka Bo Könberg för svaret, som är välformulerat, på min interpellation.

I en framtid med ett flertal sjukvårdsproducenter blir det allt viktigare att effekterna av de insatta resurserna är kända. Valet mellan de olika producenterna kommer att ställa ytterligare krav på kontroll och utvärdering av kvalitet, effektivitet och produktivitet.

Förutsättningen för en effektiv upphandling av vård är att det finns system, regler och rutiner för uppföljning och utvärdering.

Jag vill, fru talman, framföra min önskan om ett fördjupat svar på just frågan om "produktionsinsikten". Hur tänker regeringen arbeta för att vi skall kunna få fram möjligheter att mäta den vård som vi kommer att köpa från olika producenter i framtiden? En vårdsökande skall få adekvat vård,

Prot. 1991/92:92
6 april 1992

Svar på interpellationer

men hur skall man kunna välja rätt vårdgivare om inte någon form av mätinstrument finns?

I den nya kommunallagen 9:7 talas det om att revisorer skall pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den kontroll som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Det måste alltså vara möjligt för beslutsfattarna att mäta effekterna av insatta resurser. Men jag vill betona att det inte i första hand gäller ekonomi, att pengarna skall räcka, utan kvaliteten på vården.

Anf. 35 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Jag har i mitt svar försökt redovisa en del av det arbete som nu bedrivs på olika håll. En av de svåra frågorna är den som Kenneth Lantz tog upp i sitt inlägg alldeles nyss, nämligen att kunna utvärdera exakt vad man får för resultat av vården. Det är en svår uppgift, eftersom det är svårt att mäta resultat av vården. Vissa saker är mycket lätta att mäta, medan andra är mycket komplicerade. Över hela världen bedrivs utvecklingsarbete på denna punkt för att man skall kunna definiera vårdprestationer och mäta vad man kan få ut av dem.

Det är mycket arbete kvar innan man i vårt land eller i andra länder till närmelsevis har kunnat uppfylla de önskemål som ur revisorssynpunkt kan läggas på det hela. En del av det arbete som jag nämnde i mitt svar hoppas jag kommer att leda just till man vet mer än tidigare. Men jag tror att man skall vara försiktig och inte tro att vi skall få veta allt, för det kommer vi inte att göra.

Anf. 36 KENNETH LANTZ (kds):

Fru talman! Jag är glad för den mening som fanns i svaret om informationssystem: "Utformningen av sådana system är i första hand en fråga för dem som producerar vården och deras huvudmän eftersom informationssystem, för att bli effektiva, måste utformas på ett verksamhetsnära sätt."

Det är dock viktigt att det inte bara är producenten utan också köparen som har sådana värderingar.

Slutligen, fru talman, vill jag påpeka att det i framtiden blir ytterst viktigt att kunna välja rätt mellan de olika producenterna och att kunna ställa ytterligare krav på kontroll och utvärdering av kvalitet, effektivitet och produktivitet.

Så vill jag, liksom Stig Ringborg som ställt den förra interpellationen här, tacka sjukvårdsminister Bo Könberg och visa min uppskattning över den borgerliga regeringens och sjukvårdsministerns handlingskraft. Jag önskar att de kommittéer som nu tillsatts skall bli effektiva i sitt arbete. Det skall bli mycket intressant – därtill av behovet påkallat – att få fram deras resultat efter slutfört arbete.

Överläggningen var härmed avslutad.

På förslag av talmannen beslöt kammaren kl. 13.40 att ajournera förhandlingarna till kl. 13.45, då kommunikationsministern väntades anlända till kammaren för att lämna svar på interpellation 1991/92:140.

Förhandlingarna återupptogs kl. 13.45 och ajournerades ånyo tre minuter.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 13.48.

8 § Svar på interpellation 1991/92:140 om EG:s bestämmelser för internationell lastbilstrafik

Anf. 37 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om det finns någon grund för den oro som spridits bland Sveriges åkeriföretag om att EG-EFTA-ländernas internationella regler för lastbilars mått och vikter skall bli nationella.

En liknande fråga om samma ämne ställdes till mig i januari i år av Kenneth Attefors. Jag svarade då att regeringen vid överläggningarna med EG-sidan rörande medlemskap aktivt kommer att verka för förståelse för de svenska nationella reglerna för mått och vikt för tunga fordon. Jag sade också att vi inte heller skall utesluta att frågan kan dyka upp dessförinnan vid uppföljningen och utbyggnaden av EES-avtalet.

Regeringen kommer därvid att framhålla att de svenska mått- och viktreglerna för tunga fordon är dels miljömässigt gynnsamma – antalet fordon och därmed utsläpp minskar vid oförändrat transportarbete –, dels att de medför besparing av energi – mindre bränsleåtgång per transporterat ton –, dels att de leder till förbättrad trafiksäkerhet – färre tunga fordon på vägarna och därmed mindre olägenhet för övrig trafik. Reglerna bidrar också till en god transportekonomi, något som EG-kommissionens transportdirektorat alltid framhållit som mycket önskvärt.

Eftersom det svenska vägnätet till stor del är dimensionerat för tyngre fordon, tror jag inte att det skall finnas någon anledning för EG att försämma ett optimalt utnyttjande av detta.

EG-kommissionen har ännu inte framlagt något förslag om harmonisering av de nationella mått- och viktreglerna för lastbilar. Det är möjligt att så kommer att ske i slutet av detta år eller under nästa år. Frågan är emellertid mycket kontroversiell inom EG. Det kan därför förmodas att det kommer att ta lång tid, innan ministerrådet fattar något beslut i saken.

Med hänsyn härtill och till vad jag nyss har framhållit tror jag inte att det finns någon anledning till oro bland transportörer och transportköpare om att EG-EFTA-ländernas internationella regler för lastbilars mått och vikter inom överskådlig framtid också skall gälla för nationell trafik.

Anf. 38 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret, samtidigt som jag beklagar att jag tvingade hit honom i dag – jag visste faktiskt inte om att denna fråga debatterades i kammaren i januari månad. Men det kan vara viktigt att debattera frågan ännu en gång, eftersom det i viss fackpress har uttryckts en oro över dessa tankegångar.

Det svar som statsrådet presenterade är positivt, och det bör lugna åkare och transportköpare i Sverige. Det är uppenbart att om längden på ekipagen minskas, blir det med automatik fler lastbilar, mera utsläpp, sämre miljö samt högre kostnader för transportköparna och även för åkarna.

Det är bra att Sverige aktivt driver den här frågan. Det här med EG är i och för sig inte bara på gott och ont, utan det finns också mycket av både-och. Men detta är en fråga som Sverige i syfte att förbättra miljön borde driva inom EG genom att på sikt förmå EG att acceptera de regler som gäller för transporter i Sverige, nämligen att det skall vara tillåtet med 24-meters-ekipage.

Anf. 39 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Som Sten Andersson i Malmö framhöll har längden på fordonen en mycket avgörande betydelse för transportekonomin och framför allt för ekonomin i hela den svenska skogsnäringen. Man har räknat ut att ökade kostnader i storleksordningen 1,5 miljarder kronor årligen skulle bli resultatet, om vi tvingades acceptera den största längd som är föreslagen inom EG, nämligen 18,35 meter.

Sverige är ett mycket stort och avlångt land, som är glest befolkat. Vårt vägnät är anpassat till långa fordon på ett annat sätt än vad som kanske är fallet i många av de nuvarande EG-länderna, som är mera tätbefolkade och har en annan struktur på sina vägnät.

Jag tror emellertid att Sverige antingen genom ett EES-avtal eller genom ett medlemskap i EG kommer att erbjuda människor i de länder som så vill att etablera sig som åkeriföretagare i Sverige, och därmed kan de utnyttja möjligheten att köra med 24-meters-fordon i landet. Jag tror, fru talman, att denna ömsesidighet ändå utgör grunden för att vi med stor tillförsikt kan se framtiden an när det gäller den här frågan.

Anf. 40 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Jag skall inte förlänga debatten. Jag tackar för det här svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

9§ Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkande 1991/92:KU27

Finansutskottets betänkanden 1991/92:FiU12, FiU13 och FiU22

Justitieutskottets betänkanden 1991/92:JuU20 och JuU21

Lagutskottets betänkande 1991/92:LU27

10 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Motionerna
med anledning av prop. 1991/92:160 Övergång från hyresrätt till bostadsrätt,
m.m.
1991/92:Bo7 av Oskar Lindkvist m.fl. (s)
1991/92:Bo8 av Eva Zetterberg (v)
1991/92:Bo9 av Fredrik Reinfeldt och Karin Pilsäter (m, fp)

11 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 3 april

1991/92:170 av *Marianne Jönsson* (c) till statsrådet Bo Könberg om Fas 90:

Riksförsäkringsverket bedriver sedan 1983 ett utredningsarbete om försäkringskassornas framtida datorstöd. Utredningen har kommit att kallas Fas 90 (Framtida ADB-verksamhet för socialförsäkringen på 90-talet och därefter).

Länge bedrevs utvecklingsarbetet av verket och försäkringskassorna utan någon större uppmärksamhet från allmänhet och media. Någon information eller uppmuntran till offentlig debatt om integritetsfrågor förekom inte heller från riksförsäkringsverkets sida. Frågor om sjukförsäkringsregister med hjälp av automatisk databehandling rör utomordentligt känsliga integritetsintressen.

1987 uppmärksammade datainspektionen behovet av en registerlag. En utredning om socialförsäkringsregisterlag, SFRL-utredningen, tillsattes och har lämnat sitt delbetänkande. Utredningen har remissbehandlats och förslagen övervägs inom regeringskansliet.

Kritiken har varit stark mot Fas 90. Från centerpartiets sida har vi flera gånger tagit upp Fas 90 och det hot vi ser i detta register mot den personliga integriteten. Den socialdemokratiska regeringen valde att aldrig lägga fram något förslag. Samma tveksamhet finns hos den nuvarande regeringen. Detta är mycket bra.

Försäkringskassorna behöver ett modernt datasystem för att möjliggöra rationell ärendehantering. Därifrån till att införa känsliga sjukförsäkringsregister över en människas hela liv är steget långt. Många beslut har fattats i riksdagen det senaste året som rör sjukförsäkringen. En helt förändrad situation har bl.a. uppstått i och med att arbetsgivarna har tagit över ansvaret för de första fjorton sjukdagarna.

Med stöd av vad ovan anförts vill jag rikta följande fråga till sjukvårdsministern:

Avser sjukvårdsministern att ge direktiv till riksförsäkringsverket att upphöra med Fas 90-utredningen?

1991/92:171 av *Lennart Fridén* (m) till justitieministern om medborgarskapsfrågor beträffande personer som dömts för brott:

Den nyligen timade händelsen med de två dömda narkotikaförbrytarna som överfördes till Turkiet för att där avtjäna resterande del av sina straff reser många frågor. En av dem gäller medborgarskapet. Det får självfallet inte komma ifråga att den som bara har sitt svenska medborgarskap fråntages detta. I ett av de nu aktuella fallen hade den dömda dock dubbelt medborgarskap. Trots mindre humana förhållanden har han under återopande av sitt turkiska medborgarskap valt att få avtjäna sitt straff i Turkiet. Man kan säga att han därmed valt sida och tagit avstånd från sitt svenska medborgarskap och de förhållanden som följer med det.

Detta aktualiserar följande principiella frågeställning: Finns det någon internationell överenskommelse eller regel som hindrar att den svenska staten upphäver beslut om naturalisation när då vederbörande samtidigt behåller sitt ursprungliga medborgarskap? Det följer inte bara rättigheter utan även skyldigheter med ett svenskt medborgarskap. Den icke-svensk som begår mycket grava brott blir efter avtjänat straff ofta utvisad på livstid. Det kan inte vara rimligt att den som lyckats behålla sitt ursprungliga medborgarskap därigenom skaffar sig en juridisk "bakdörr" genom möjligheter att återopa det för tillfället mest gynnsamma medborgarskapet. Det finns länder som inte låter sina medborgare avsäga sig sin "medfödda" statstillhörighet, men i situationer där brottslig verksamhet kan skyddas genom dubbla medborgarskap finns ingen anledning att få behålla det svenska när personen i fråga samtidigt i sina gärningar visar att vederbörande snarare är en "motborgare".

1. Vilka åtgärder avser statsrådet vidta för att det dubbla medborgarskapet inte skall missbrukas?
2. Är statsrådet beredd att skapa möjligheter att häva naturalisationsbeslut?

1991/92:172 av *Lennart Fridén* (m) till utbildningsministern om förfalskade betyg vid antagning till universitet m.m.:

Enligt uppgifter fortsätter användandet av förfalskade betyg vid antagningen till universitet och högskolor att öka.

Att det kan vara svårt att kontrollera utländska studerandes handlingar kan vara förståeligt, men med svenska studenters originalhandlingar kan det inte vara något problem. Fusk vid tentamina upptäcks varje år vid våra lärosäten, men mörkertalet med oupptäckta fall är rimligtvis stort.

Påföljderna för betygs- och tentamensfusk är lindriga och uppfattas som direkt stötande för de många ärliga och duktiga studenterna.

Vilka åtgärder avser statsrådet vidta för att förhindra fusk och användning av förfalskade betyg i den svenska högskolan?

1991/92:173 av Birgitta Wistrand (m) till finansministern om sammansättningen av kommittén för nedläggning av byggnadsstyrelsen:

Prot. 1991/92:92
6 april 1992

Finansminister Anne Wibble har i denna vecka tillsatt en kommitté för att lägga ned byggnadsstyrelsen. Kommittén består av fyra män.

I början av denna vecka diskuterade jag med anledning av utbildningsministerns tillsättning av kommittén för UHÄ:s nedläggning liknande problem efter en interpellation av Barbro Westerholm. Den kommittén hade lyckliggjorts med åtta män!

Vilka åtgärder avser statsrådet vidta för att ge begreppet jämställdhet en reell innebörd inom sitt verksamhetsområde?

12 § Kammaren åtskildes kl. 13.56.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Måndagen den 6 april

1 § Justering av protokoll	1
2 § Svar på interpellation 1991/92:144 om livvaktsskyddet till särskilt hotade kvinnor	1
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Marianne Carlström (s)	
3 § Svar på interpellation 1991/92:148 om våldsbrottsligheten	4
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Per Stenmarck (m)	
4 § Svar på interpellation 1991/92:120 om deltidsarbete	11
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Birgit Henriksson (m)	
5 § Svar på interpellation 1991/92:133 om dumpning av kärnreakto- rer och kärnavfall	14
Miljöminister Olof Johansson (c)	
Kent Carlsson (s)	
6 § Svar på interpellation 1991/92:132 om sjukvårdens organisation	22
Statsrådet Bo Könberg (fp)	
Stig Rindborg (m)	
7 § Svar på interpellation 1991/92:149 om vårdsektorn	25
Statsrådet Bo Könberg (fp)	
Kenneth Lantz (kds)	
Ajourneringar	29
Återupptagna förhandlingar	29
8 § Svar på interpellation 1991/92:140 om EG:s bestämmelser för in- ternationell lastbilstrafik	29
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Sten Andersson i Malmö (m)	
9 § Förnyad bordläggning	30
10 § Bordläggning	31
11 § Anmälan om interpellationer	
1991/92:170 av Marianne Jönsson (c) om Fas 90	31
1991/92:171 av Lennart Fridén (m) om medborgarskapsfrågor beträffande personer som dömts för brott	32
1991/172 av Lennart Fridén (m) om förfalskade betyg vid an- tagning till universitet m.m.	32
1991/92:173 av Birgitta Wistrand (m) om sammansättningen av kommittén för nedläggning av byggnadsstyrelsen	33

